

ОСВОБОЖДЕНИЕ ГОМЕЛЯ

● НОВАЕ ПРА БАІ ЗА ГОМЕЛЬ

45

У тую лістападаўскую раніцу

26 лістапада 1943 года ад фашысцкіх захопнікаў быў вызвалены першы абласны цэнтр Беларусі — горад Гомель. Раніцай гэтага дня стралок 39-га стралковага палка 4-й стралковай Бежыцкай дывізіі яфрэйтар М. Васільеў на будынку электрастанцыі ўстанавіў Чырвоны флаг. У гонар гэтага знамянальнай падзеі цяпер на ім устаноўлена мемарыяльная дошка.

Здарылася так, што да апошняга часу пра героя подзвігу мы нічога не ведалі. Невядомы былі яго імя і імя па бацьку, месца нараджэння, далейшы лёс. Шматлікія нашы зьяртанні ў архівы, ваенкаматы, да ветэранаў дывізіі былі безвыніковымі.

Заставалася апошня магчымасць — паехаць у Падольск у Цэнтральны ордэна Чырвонай Зоркі архіў Міністэрства абароны СССР і асабіста

паглядзець матэрыялы, якія адлюстроўваюць ход баявых дзеянняў войск Беларускага фронту па вызваленню Гомеля. На працягу двух тыдняў я вывучыў тысячы документаў. Не адразу спадарожнічала мне ўдача. Як высветлілася, у ліку асабовага саставу 4-й стралковай Бежыцкай дывізіі ў вызваленні Гомеля прымалі ўдзел 12 воінаў па прозвішчу Васільеў. Але хто з іх той, каго мы адшукаем, заставалася загадкай. І раптам сярод вялікай колькасці ўзнагародных лістоў я выявіў два, якія далі адказ на хвалявўшае ўсе гэтыя доўгія гады пытанне, — хто ж такі Васільеў?

Прывяду змест першага ўзнагароднага ліста:

«Прозвішча, імя і імя па бацьку — Васільеў Міхаіл Іванавіч.

Воінскае званне — яфрэйтар. Пасада — стралок 1-й роты 39-га стралковага палка 4-й стралковай Бежыцкай дывізіі.

Да якой дзяржаўнай узнагароды прадстаўляецца — да ордэна Чырвонага Сцяга.

Год нараджэння — 1924.

Нацыянальнасць — рускі.

Партыйнасць — член ВЛКСМ.

Удзел у Айчыннай вайне —

з ліпеня 1942 года.

Ці мае раненні — ранены 14.08.42 г.

З якога часу ў Чырвонай Арміі — з 1942 года.

Якім ваенкаматам прызваны — Наваторжскім Калінінскай вобласці.

Пастаянны дамашні адрас: Калінінская вобласць, Наваторжскі раён, вёска Навінка.

Кароткае выкладанне асабістага баявога подзвігу:

У баях за Гомель з 6 па 26 лістапада 1943 года тав. Васільеў праявіў сябе смелым, храбрым, знаходлівым воінам. За гэты перыяд са свайго аўтамата вывёў са строю кулямётны разлік праціўніка і знішчыў 8 варажых салдат.

У ноч з 25 на 26 лістапада, фарсіраваўшы раку Сож, тав. Васільеў першым уступіў на яе заходні бераг. Захапляючы за сабой таварышаў, першым уварваўся ў горад Гомель. Вырваўшыся наперад, тав. Васільеў устанавіў Чырвоны флаг на будынку электрастанцыі.

Варты ўзнагароджання дзяржаўнай узнагародай — ордэнам Чырвонага Сцяга.

Камандзір 39-га стралковага палка падпалкоўнік Кісялёў.

Загадам па 25-му стралкова-

му корпусу № 021/Н ад 4 снежня 1943 года яфрэйтар Васільеў М. І. быў узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені.

Другі раз сяржант Міхаіл Васільеў (гэтае званне яму прысвоена неўзабаве пасля вызвалення Гомеля) вызначыўся ў баях на тэрыторыі Стрэшынскага (зараз Жлобінскага) раёна. Вось што гаворыцца ў чарговым узнагародным лісце:

«Сяржант Васільеў М. І., камандуючы ўзводам, у баях 24 лютага 1944 года ў раёне вёскі Яшчыцы праявіў адвагу і храбрасць. Яго ўзвод адным з першых уварваўся ў баявыя парадкі варажэй абароны. Будучы параненым, Васільеў не пакінуў поля бітвы і працягваў камандаваць падраздзяленнем...».

— Раней, — гаворыцца далей ва ўзнагародным лісце, — тав. Васільеў быў узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені, а за другі подзвіг прадстаўляецца да ордэна Славы III ступені.

Так на працягу трох месяцаў адважны воін-касамалец двойчы вызначыўся ў баях на нашай гомельскай зямлі і быў удастоены двух баявых ордэнаў.

Мы адшукалі гэтага героя. Жыве ён у Таржку Калінінскай вобласці. Наша пісьмо яго ўсхвалявала.

«Шчыра дзякую гамяльчанам, — піша нам Міхаіл Іванавіч, — за памяць аб тых, хто вызваляў горад на Сожы. Многа гадоў прайшло з тае пары. Але добра памятаю тую лістападаўскую раніцу 1943 года, калі наш узвод фарсіраваў раку і рухаўся да цэнтра горада. Не згладзілася з памяці і тое, як я наперадзе іншых з Чырвоным флагом у адной руцэ і аўтаматам у другой прабіраўся да будынка электрастанцыі, як узнімаўся па лесвіцы і ў аконным праёме ўмацаваў Чырвоны флаг. Зрабіўшы гэта, быў гордым ад усведамлення, што выканаў дадзенае мне даручэнне камандаваннем палка.

Ніколі не забыць і таго, з якой, цеплынёй і радасцю сустракалі нас, воінаў-вызваліцеляў, жыхары Гомеля...».

З пісьма М. І. Васільева мы даведался аб яго нялёгкім лёсе. 24 лютага 1944 года ў баях пад Стрэшынам ён быў цяжка паранены. Гэта было яго трэцяе раненне на фронце. Паўгода лячыўся ў шпіталях, быў прызнаны прыгодным

да службы і звольнены ў запас. Нямнога аправіўшыся, пайшоў працаваць на чыгунку, вырасціў шасцярых дзяцей. Зараз на песніі. Яна, на жаль, невялікая — 70 рублёў.

Прысланыя Міхаілам Іванавічам дакументы і фатаграфіі, хутка будуць прадстаўлены ў экспазіцыі нашага музея.

М. ЦАРКОЎ,
старшы навуковы супрацоўнік абласнога краязнаўчага музея, заслужаны работнік культуры БССР, падпалкоўнік у адстаўцы.

НА ЗДЫМКУ: яфрэйтар М. ВАСІЛЬЕЎ умацоўвае Чырвоны флаг на будынку электрастанцыі.

Рэпрадукцыя П. Сізова.